

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 09/10/2014
Spisová značka: 25 Cdo 3226/2010
ECLI: ECLI:CZ:NS:2014:25.CDO.3226.2010.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Náhrada škody
Dotčené předpisy: § 152 odst. 2 o. s. ř.
§ 420a obč. zák.
Kategorie rozhodnutí: D

25 Cdo 3226/2010

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Roberta Waltra a soudců JUDr. Marty Škárové a JUDr. Petra Vojtky ve věci žalobce **M. Č.**, zastoupeného JUDr. Dagmar Říhovou, advokátkou, se sídlem Příbram VII, ul. 28. října 184, proti žalovaným **1) Lesní společnosti Vltava s.r.o.**, IČO 267 50 856, se sídlem Sedlčany, Primáře Kareše 405, zastoupené JUDr. Vladimírem Skalickým, advokátem, se sídlem Příbram II, Dlouhá 138, a **2) A. N.**, zastoupenému JUDr. Jiřím Hadravou, advokátem, se sídlem Rakovník, Havlíčkova 584, za účasti vedlejšího účastníka na straně žalované **1) Kooperativa pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group**, IČO 471 16 617, se sídlem Praha 8, Pobřežní 665/21, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 13 C 116/2008, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2010, č.j. 23 Co 90/2010-277, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2010, č.j. 23 Co 90/2010-277, **se zrušuje a věc se vrací** Krajskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce se domáhal náhrady škody na zdraví s tím, že dne 23. 2. 2005 utrpěl těžký úraz, když na něj při práci v lese spadl strom, na němž byla ukotvena lanovka sloužící k přepravě dřeva, jejímž vlastníkem byla žalovaná 1) a provozovatelem žalovaný 2).

Okresní soud v Příbrami rozhodl mezitímním rozsudkem ze dne 14. 12. 2009, č.j. 13 C 116/2008-235, že vůči žalovanému 1) je základ nároku na náhradu škody dán, vůči žalovanému 2) základ nároku dán není a žaloba se ve vztahu k němu zamítá. Vyšel ze zjištění, že žalobce při práci v lese utrpěl těžký úraz, když se vyvrátil a spadl na něj strom, na němž byla ukotvena lanovka sloužící pro přepravu dřeva. Lanovka byla tvořena soustavou ocelových lan připojených na zaparkovaný traktor, který celé zařízení poháněl. Jejím vlastníkem byla žalovaná 1), která ji pronajímala žalovanému 2), jenž ji používal k lesním pracím. Žalobce, stejně jako žalovaný 2), prováděl práce při těžbě a přibližování dřeva na základě smlouvy o dílo uzavřené se žalovanou 1) v souladu se svým živnostenským oprávněním. Soud prvního stupně s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že předmětná lanovka neměla charakter dopravního prostředku ve smyslu ustanovení § 427 obč. zák., a proto u žádného z žalovaných nemohou být splněny předpoklady odpovědnosti za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravních prostředků. Dále věc posoudil z hlediska ustanovení § 420a obč. zák. a dovodil, že žalovaná 1) odpovídá žalobci za škodu způsobenou provozní činností, neboť k úrazu došlo v příčinné souvislosti s těžbou a přibližováním dřeva, tedy činností, která má provozní povahu. Žalovaná 1) sice tuto činnost sama nevykonávala, ale vytěžení lesa organizovala a zajišťovala, zadávala úkoly a rozhodovala, které činnosti, kdy a kde budou prováděny, a skutečnost, že těžbu fyzicky prováděly jiné subjekty, není podstatná. Žalovaný 2) pracoval, stejně jako žalobce, na základě pokynů žalované 1), nejednalo se tedy o jeho provozní činnost, tudíž nejsou splněny předpoklady vzniku odpovědnosti žalovaného 2) za škodu podle § 420a obč. zák.

K odvolání žalobce a žalované 1) Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 4. 2010, č.j. 23 Co 90/2010-277, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že základ nároku žalobce vůči žalované 1) není dán, v části, již byla zamítnuta žaloba vůči žalovanému 2) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a rozhodnutí o náhradě nákladů odvolacího řízení vyhradil konečnému rozhodnutí ve věci. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že lanovka neměla charakter dopravního prostředku. Konstatoval, že předmětem podnikání žalobce i obou žalovaných je, mimo

jiné, lesnictví a těžba dřeva. Žalobce i žalovaný 2) pracovali, ať již na základě písemné či ústní dohody, pro žalobce [správně mělo být uvedeno „žalovanou 1)“] jako subdodavatelé k provedení díla – vytěžení lesa. Vycházejí z právního názoru Nejvyššího soudu vysloveného v rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1906/2004, dovodil, že v daném případě nebyly splněny předpoklady odpovědnosti žalovaných za škodu způsobenou provozní činností podle § 420a obč. zák., neboť citované ustanovení nedopadá na škodu na zdraví vzniklou v souvislosti s těžbou dřeva osobě, která sama práce při těžbě dřeva vykonává na základě, lhotejno zda písemné nebo ústní, smlouvy o dílo. Náhrady škody se poškozený může v takovém případě domáhat pouze podle ustanovení § 420 obč. zák. upravujícího obecnou odpovědnost za škodu. Jelikož však v řízení nebylo prokázáno porušení právní povinnosti ze strany žalovaných jako základní podmínka vzniku obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák., dospěl odvolací soud k závěru, že základ nároku žalobce není dán ani u jednoho z žalovaných.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost dovozuje v části směřující do měnicího výroku rozsudku odvolacího soudu z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a v části směřující do výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Co do důvodů dovolání výslovně odkazuje na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř. Odkaz odvolacího soudu na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1906/2004 pokládá za nepřipadný, jelikož se jedná o skutkově odlišný případ. Namítá, že doprava dřeva souvisí s předmětem podnikatelské činnosti obou žalovaných. Strom, jehož pád žalobci způsobil úraz, byl tzv. kotvícím stromem lanovky, tj. věcí použitou při provozní činnosti, a proto jsou u obou žalovaných splněny podmínky vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností, která je odpovědností objektivní, přičemž v řízení nebyla prokázána existence zákonem vymezených liberačních důvodů. Vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje dovolatel v tom, že se soud v odvolacím řízení dostatečně nezabýval jeho argumentací uplatněnou v řízení před soudem prvního stupně a v odvolání, dovozuje odpovědnost žalovaných podle § 427 obč. zák. Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) ve svém vyjádření k dovolání vyjadřuje souhlas s právním názorem odvolacího soudu. Považuje jeho rozhodnutí za zcela správné a bezvadné. Uvádí, že provozní činnost v rozhodné době na místě, kde došlo k úrazu, vykonával samotný žalobce, nikoliv žalovaná 1). Navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce jako nedůvodné zamítl.

Vedlejší účastník považuje dovolání žalobce za nedůvodné a navrhuje, aby jej Nejvyšší soud zamítl.

Vzhledem k tomu, že řízení bylo zahájeno před 1. 1. 2014 a že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno před 1. 1. 2013, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) o dovolání rozhodl podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o. s. ř.“) – srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je dovolání přípustné v rozsahu, v němž bylo rozhodnuto (měnicím výrokem) o nároku žalobce ve vztahu k žalované 1).

Směřuje-li dovolání žalobce do části rozhodnutí odvolacího soudu, jíž byl potvrzen zamítavý výrok soudu prvního stupně ve vztahu k žalované 2), je třeba přípustnost dovolání posoudit podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné tehdy, jde-li o řešení právních otázek zásadního významu, tj. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.). I zde je dovolání přípustné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na výkladu ustanovení § 420a obč. zák., jenž je v rozporu se závěry vyslovenými v ustálené judikatuře odvolacího soudu.

Podle § 420a odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobí jinému provozní činností. Podle odst. 2 tohoto ustanovení škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena:

- a) činností, která má provozní povahu, nebo věcí použitou při činnosti,
- b) fyzikálními, chemickými, popřípadě biologickými vlivy provozu na okolí,
- c) oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je způsobena jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo nebo znemožněno užívání nemovitosti.

Podle § 420a odst. 3 obč. zák. odpovědnosti za škodu se ten, kdo ji způsobil, zproští, jen prokáže-li, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného.

Provozní činností je podle této úpravy taková činnost související s předmětem činnosti (zpravidla podnikatelské, obchodní), kterou fyzická nebo právnická osoba provozně vyvíjí. Předmět této činnosti je zpravidla vymezen ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění. Za škodu způsobenou provozní činností odpovídá poškozenému provozovatel takové činnosti, a to bez ohledu na zavinění (úmysl, nedbalost), je-li škoda v příčinné souvislosti s provozní činností; jde tedy o objektivní odpovědnost, která umožňuje širší a důslednější zabezpečení náhrady takové škody. Poškozený při uplatňování svého nároku nemusí dokazovat porušení konkrétní právní povinnosti na straně provozovatele, ale jen to, že škoda byla vyvolána zvláštní povahou provozní činnosti; žalovaný se zároveň odpovědnosti nemůže zprostit tím, že by dokázal, že škodu nezavinil (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1479/2002, uveřejněný pod C 2153 v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu vydávaném nakladatelstvím C.H.Beck – dále jen „Soubor“).

Povinnost k náhradě škody podle tohoto ustanovení stáhá provozovatele činnosti bez ohledu na to, že je případně vykonávána za účelem splnění závazku vůči třetí osobě (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1006/2002](#), publikované v Souboru pod [C 2152](#)).

Škoda způsobená provozní činností je vyvolána samotnou existencí provozního zařízení, které škodlivě působí na okolí, a to bez ohledu na to, zda zařízení je v chodu či nikoliv (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3113/2006, uveřejněné v Souboru pod C 6568).

Za škodu vzniklou v důsledku provozní činnosti odpovídá ten, kdo ji způsobil, bez ohledu na to, zda poškozený byl se škůdcem ve smluvním vztahu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1006/2002, uveřejněné v Souboru pod C 2152).

Pro povinnost k náhradě škody podle § 420a obč. zák. není určující, zda byla škoda způsobena přímo provozovatelem provozní činnosti nebo osobou jinou, kterou použil při této své činnosti (subdodavatelem). Odpovědnost provozovatele tudíž nelze vyloučit proto, že za vzniklou škodu může odpovídat jiný subjekt (subdodavatel), který škodu způsobil při své provozní činnosti prováděním prací pro provozovatele. Za této situace pak nastupuje společná a nerozdílná odpovědnost škůdců, kteří se mezi sebou vypořádají podle účasti na způsobení škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4073/2010).

V posuzovaném případě [skutkový stav není dovolatelem zpochybňován, ostatně u dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ani nemůže být předmětem dovolacího přezkumu] utrpěl žalobce úraz v důsledku pádu stromu, na nějž bylo ukotveno zařízení sloužící k přemísťování břemen při těžbě dřeva v lese a skládající se ze soustavy ocelových lan připevněných ke stromům, popřípadě ke sloupu za tím účelem vztyčenému, a poháněných motorem stojícího traktoru (dále jen „lanovka“). Těžební práce na základě smluv uzavřených s majiteli lesních pozemků objednávala a řídila žalovaná 1), která je obchodní společností s předmětem podnikání v oboru (mimo jiné) lesnictví a těžba dřeva, a to prostřednictvím subdodavatelů, mezi něž patřil i žalovaný 2), jenž si od žalované 1) pronajímá lanovku (včetně traktoru, který ji poháněl), a vlastním jménem a na vlastní nebezpečí jako samostatně výdělečně činný podnikatel v rámci svého živnostenského oprávnění (v oboru poskytování služeb pro zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, lesnictví a myslivost) uvedené zařízení při těžebních pracích instaloval, obsluhoval a provedené práce žalované 1) fakturoval. Žalobce je fyzickou osobou se živnostenským oprávněním v oboru lesnictví, těžba dřeva a poskytování služeb v myslivosti, který na základě ústní smlouvy o dílo rovněž pro žalovanou 1) vykonával práce v lese – těžbu a přibližování dřeva s vlastním traktozem a tyto práce žalované 1) fakturoval. Při provádění těžby dřeva se strom, k němuž byla lanovka ukotvena (v souladu s bezpečnostními předpisy a pokyny k jejímu provozu), vyvrátil, spadl na žalobce a způsobil mu závažná zranění.

Na základě uvedených skutkových zjištění je zřejmé, že jak žalovaná 1), tak i žalovaný 2) (jako subdodavatel) byli provozovateli provozní činnosti (provozu lanovky při těžbě dřeva) a že věc použitá při této provozní činnosti (strom, k němuž byla lanovka ukotvena) způsobila žalobci škodu na zdraví.

Odkaz odvolacího soudu na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1906/2004, je nepřiléhavý, neboť projednávaná věc se od věci řešené citovaným rozsudkem po skutkové i právní stránce podstatně liší, především tím, že příčinou vzniku škody zde bylo působení věci použité při provozu lanovky na zdraví žalobce, zatímco tam nebylo příčinou škody provozování stavební činnosti, tedy její vliv na zdraví poškozeného, nýbrž okolnost, že propadl nezajištěným a neoznačeným otvorem na staveništi z výše 4 až 5 metrů na betonovou plochu. V odkazované věci nebyla vůbec dovozena odpovědnost podle § 420a obč. zák. Výše uvedené závěry nejsou ani v rozporu s právním názorem vysloveným v odkazovaném rozhodnutí, že ustanovení § 420a obč. zák. dopadá pouze na odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností, která má vliv na okolí, tedy vznikla-li škoda provozní činností provozovatele subjektům mimo (vně) samotné provozní činnosti, nikoliv na odpovědnost za škodu na zdraví vzniklou v souvislosti s

provozní činností (v jejím rámci) osobě vykonávající onu provozní činnost. Ve skutkových zjištěních učiněných v projednávané věci totiž nemá oporu předpoklad, že by žalobce vykonával v době úrazu provozní činnost, již mu byla způsobena škoda na zdraví (tj. že by byl součástí provozu lanovky).

Je-li dovolání přípustné, je dovolací soud povinen přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (jejich existence nebyla v dovolání tvrzena a z obsahu spisu nevyplývá), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], i když nebyly v dovolání uplatněny.

Zákon – za podmínky, že je to účelné – připouští, aby soud rozhodl samostatným rozsudkem jen o základu projednávané věci (tzv. mezitímní rozsudek) a aby o výši nároku rozhodl v rozsudku konečném. Smyslu a účelu mezitímního rozsudku odpovídá pouze „kladné“ rozhodnutí, tzn. rozhodnutí o tom, že nárok uplatněný žalobou je zcela nebo zčásti opodstatněný. Dospěje-li soud k závěru, že žalobce nemá na požadované plnění právo, rozsudkem žalobu zamítne; mezitímní rozhodnutí je v takovém případě vyloučeno, neboť není splněna podmínka účelnosti vyjádřená v ustanovení § 152 odst. 2 věty druhé o. s. ř. (viz Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1029, a shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2837/2008, uveřejněné v Souboru pod C 9040). Dospěl-li odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že nárok žalobce na náhradu škody není dán, a neshledal důvody pro zrušení rozsudku, měl rozsudek změnit tak, že se žaloba zamítá, neboť jediným přípustným procesním vyjádřením toho, že žaloba je nedůvodná, je výrok o jejím zamítnutí; jakékoliv jiné formulace mohou vyvolat pochybnosti o výsledku řízení či o tom, zda a s jakým předmětem má dále řízení pokračovat (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1905/2005, uveřejněného pod číslem 8/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Naproti tomu nelze mít za důvodnou námitku, že se odvolací soud nevypořádal s argumentací žalobce z hlediska případné odpovědnosti žalovaných podle § 427 obč. zák., neboť opak vyplývá z obsahu odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (str. 4, odst. 3 a 4).

Jelikož napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo v mezích dovolacích námitek i z hlediska vad, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, shledáno nesprávným, Nejvyšší soud je podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc odvolacímu soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

Právní názor dovolacího soudu je pro další řízení závazný. V novém rozhodnutí o věci soud rozhodne o náhradě nákladů nového řízení, dovolacího řízení i původního řízení (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 10. září 2014

předseda senátu

JUDr. Robert Waltr